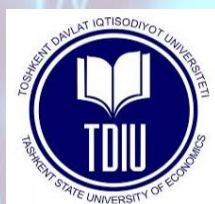

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ
МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

**ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

**ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА
МЕНЕЖМЕНТ ВА КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВНИНГ АҲАМИЯТИ**

халқаро илмий-амалий конференцияси маъруза тезислари тўплами

**Ўзбекистон, Тошкент ш.,
2020 йил 20 май**

4 - use, including collaboration to complement knowledge, assess relevance, archive and support (repositories), liquidation.

The characteristics of knowledge management, compared to information management, are that it depends not on the amount of information accumulated, but on the branching of the network, which provides access of personnel to the available corporate memory. The structure of corporate memory has to be-level, depending on needs of the subject participating in decision-making: level of obvious (explicit) information and level of the hidden (implicit) information.

Knowledge management focuses on providing staff with access to corporate memory - information through the value chain of special procedures. "The knowledge chain is formed by four links" [4], which make the organization innovative and efficient, and which management should design:

1) internal awareness - the ability of the organization to quickly address the accumulated experience and basic competence, and to abandon the functional organizational structure;

2) internal response - integrativeness and speed of transformation of the basic competence to the opening opportunities and emerging threats;

3) external response - the ability of the organization to develop strategies with a wide range of goals and tactics to respond to the actions of competitors;

4) external awareness is the ability of an organization to design and embody new business models as responses to consumer behavior, taking into account market trends, competitor actions, government regulation, and other factors affecting an organization in its external environment.

Thus, knowledge management allows any economic system to build a corporate memory and make it relevant and accessible for commercial and production, financial purposes, ensuring sustainability and development in the most difficult conditions of activity.

*Д.Т. Юсупова, и.ф.н., доцент
Д.Нажмиддинова, магистрант,
ТДИУ*

ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШДА ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТНИНГ ЎРНИ

Таълим тизимини янада ривожлантириш ва замонавийлаштириш, маънавий етук ва рақобатбардош мутахассислар тайёрлашда инновацион фаолиятнинг ўрни беқиёсдир. Чунки мамлакат ижтимоий-иқтисодий тараққиёти барча турларининг сифати ва такомиллашувининг бевосита олий таълим тизимида инновацион фаолиятнинг самарали ташкил этилиши билан узвийлиги, рақобатбардош мутахассисларни тайёрлашда инновацион янгиликларнинг ўта муҳимлиги, ижтимоий-иқтисодий фаолият самарадорлиги ва натижавийлиги, бевосита инновацион фаолият билан чамбарчас боғлиқлиги, таълим, фан ва ишлаб чиқаришнинг самарали интеграциялашувини таъминлашнинг асосий дастакларидан бири эканлиги каби қатор кўрсаткичлар

таълимда инновацион менежментнинг қай даражада муҳимлигидан далолат беради.

Замонавий олий таълим тизимида инновацияларга қарши тўсиқлар ҳам бўлиши мумкин. Бунда кўпчилик ходимларнинг ютуққа эришишга эмас, балки мағлубиятлардан қочишга интилиши, таваккалчилик ва қийинчиликлардан қўрқиши, ўз-ўзини ривожлантиришга қизиқишни етарли эмаслиги, қўпол муомала маданияти ва хусусан, талабалар билан ўзаро алоқаларда ўзаро бир-бирини тушунмаслиги, ўзининг касбий вазифаларини тушунмаслик ва оқибат натижада меҳнатдаги фаолликнинг тўлиқ бўлмаслиги ва бошқа омиллар пайдо бўлиши мумкин.

Инновацион салоҳиятдан фойдаланишни, нафақат унинг объектив ёки субъектив тавсифлари, балки педагогнинг касбий меҳнати белгилаб беради. Инновацион таълимнинг мақсади талабанинг юқори даражадаги интеллектуал – шахсий ва маънавий ривожланишини таъминлаш, илмий йўналишда фикрлаш кўникмаларига эга бўлиши учун шароитларни яратиш, ижтимоий–иқтисодий ва касбий соҳаларда янгиликлар киритиш услубиятини ўргатиш ҳисобланади.

Таълим тизими соҳасидаги инновация таълим тизимининг ўз-ўзини ривожлантириш механизмларининг натижасидир. Яқинга қадар таълим муассасаларида ривожланиш учун ресурслар билан таъминлаш эмас, фақат жорий фаолият молиялаштирилган, тизимнинг ҳар қандай даражасида амалда ва унинг услубий асоси ўртасида фарқ мавжуд эди, инновацияларни ривожлантиришга бўлган қизиқиш етарли даражада эмас эди. Ҳозирги ижтимоий–иқтисодий шароитда таълим тизимида раҳбар кадрларнинг ижодий фаолияти ишлаб чиқариш, дизайн ва инновацион технологияларни амалга оширишда ўз ифодасини топмоқда.

Бу жараён, умуман, ижтимоий онгни йўналтиришнинг ўзгариши билан эмас, балки фақат давлат стандартларини ўзлаштириши жараёни самарадорлиги ошиши билан боғлиқ ва бугунги кунда олий таълим тизимида раҳбар барча масъулиятни ҳис этиши керак.

Олий таълим тизимида инновацион таълимни “касбий маҳорат” тушунчаси деб ҳам билишади. Олий муассаса педагогикасида касбий маҳорат сифат меъёри эталон даража орқали белгиланади. Таълим тизимида кўпчилик касбий маҳорат деганда, касбий вазифаларни ҳал қилишда маълум даражада усталик, ўз касби чегарасида тўхтовсиз, ишончли фаолият олиб бора олиш қобилияти, ностандарт ҳолатларда ижодий ёндашиш, самарали ечимларни қидириш, ривожланишнинг юқори интеллектуал – шахсий даражаси ва маҳсус, юқори малака ва компетенцияга эга бўлиш омилларини кўрсатишади. Инновацион таълим ўқув жараёнини худди ўз касбининг ижтимоий ва умуммаданий билимлари ва кўникмаларидан касбий масалаларни ечиш йўллари ва усулларини тушунишга, ундан ўз касбий фаолиятининг сифат ўзгаришларига олиб келадиган услубиятни эгаллашга ҳаракатлантириш имконини беради.

Таълим тизимида инновацион жараённинг ўзига хос жиҳати ҳар бир янгиликнинг қуйидаги таркибдаги босқичларда ифодаланадиган даврийлик

тавсифига эга эканлигидир: яратилиши – тез ўсиши – юқори чўққига эришиш – ўзлаштириш – тўйиниш– симобланиш – инқироз – маррага етиш.

Бошқарув тузилмаси тўртта ўзаро боғланган бошқарув фаолиятини назарда тутди: режалаштириш – ташкил этиш – бошқариш – назорат. Одатда, олий таълим муассасаларида инновацион жараён олий таълим муассасасини ривожлантириш концепцияси кўринишида ёки уни ривожлантириш дастури кўринишида режалаштирилади, сўнгра олий таълим муассасаси жамоаси томонидан мазкур дастурни амалга ошириш фаолияти ташкил этилади ва унинг бажарилиши натижалари назорат қилинади[2].

Бошқарув фаолиятининг тўртта унсурли мураккаб тузилмасига бирданига ўтиши қийин бўлган раҳбарлар учун аввалги – олий таълим муассасасида инновацион жараённинг ташкилий тузилмаси деб аталадиган, ҳажми жиҳатдан янада кенгроқ тузилмани таклиф этиш мумкин. У ўз ичига қуйидаги босқичларни олади: кўра билишлик – башорат қилиш – хусусан, ташкиллаштириш – амалий – умумлаштириш – татбиқ этиш. Қайд этилганлардан ташқари ҳар қандай инновацион жараёнда янгиликларни яратиш ва улардан фойдаланиш (ўзлаштириш); ўзаро алоқадаги микроинновацион жараёнлардан таркиб топган, бутун мактабни ривожлантиришнинг асосида ётадиган комплекс инновацион жараён каби тузилмаларни ҳам кўришимиз қийин эмас[2].

Олий мактабнинг инновацион фаолиятида турли даражадаги ҳужжатлардан – халқаро ҳуқуқ актлари, маҳаллий қонунлардан тортиб, то ҳокимиятнинг маҳаллий ташкилотлари қарорлари, ОЎМТВ, таълимни минтақавий бошқарув ташкилотлари қарорлари ҳамда олий таълим муассасасининг мансабдор шахслари томонидан қабул қилинган қарор ва фармойишлардан фойдаланилади.

Бугунги кунда олий таълим муассасаларининг мустақиллиги ортиб бораётган шароитда унинг раҳбари бевосита қонун меъёрларига, шу жумладан, халқаро қонун меъёрларига асосланиш имкониятига эга бўлади. Бундай бошқарув амалиёти ўз-ўзидан инновацион ҳисобланади.

ОТМнинг меъерий-ҳуқуқий таъминотини ривожлантиришда “Таълим тўғрисидаги” қонун алоҳида ўрин эгаллайди[1]. Таълим тизимида инновацияларнинг моҳияти шундаки, янги авлодга таълим бериш ва тарбиялашга нисбатан янги ёндашувларни ишлаб чиқиш ва амалиётда қўллаш тушунилади. Ҳар бир инновация замонавий информацион технолгияларни ривожлантириш шартларини ҳисобга олиши керак. Улар бошқаларига нисбатан, янгиликлар киритиш яна тўртта йўналишда фойдаланилиши керак: тарбиялаш; ўқитиш; баҳолаш; кадрларни қайта тайёрлаш.

Инновацияларни жорий этиш бир қатор назарий ва амалий тавсифга, шунингдек, маълум таваккалчиликка эга бўлган мураккаб жараён эканлигини таъкидлашимиз мумкин[2]. Шу билан бирга, бу ҳолат кишиларни таълим тизимини яхшилаш йўлидан тўхтатмаслиги лозим, акс ҳолда у анча вақтгача эскирган таълим усулларида фойдаланиш хавфини юзага келтиради ҳамда ёшларни нафақат олий таълим муассасаларида ўқишга бўлган қизиқишларини,

балки уларнинг маънавий, психологик, этик, ижтимоий ва маданий ривожланиш даражасининг пасайишига олиб келади.

Инновацион ривожланиш йўлига ўтишнинг ОТМ учун муҳим аҳамиятга эга, энг асосий омили фақат техник ғояларни ишлаб чиқиш эмас, балки ички ва ташқи бозорларга харидоргир маҳсулотлар ишлаб чиқариш, шунингдек, уни амалга ошириш учун илмий ва техник соҳа ва юқори технологияли ишлаб чиқаришларни юқори малакали мутахассисларни илғор таълим муассасаларида ўқитишнинг лозимлигидир.

Натижада юқорида айтилганларнинг ҳаммаси инновацион таълимнинг етакчи функциялари талаба ва педагог шахсини жадал ривожлантириш;

ўқув-тарбия жараёнини фаоллаштириш, ўқитишга ижодий ёндашиш ва фаол ўқиш, талабада ўзини бўлғуси мутахассис сифатида шаклланишига бўлган ташаббусини ошириш ва ўқитишнинг бўлғуси мутахассисда инновацион фикрлашни шакллантиришга имкон берадиган воситалари, усуллари, технологиялари ва моддий базасини модернизациялаш масалаларига боғлиқ.

Замонавий ОТМ ўқитувчиси ҳар қандай шароитда ҳам ўз бурчини, ўзининг касбий миссиясини бажара олиши керак. Бу эса ўқитувчининг ўз-ўзини такомиллаштиришида, шунингдек, ўз талабалари учун ҳам ривожланиш имкониятларининг яратиб берилишида ўз аксини топади. Бугунги кунда таълимнинг юқори сифатини фақатгина юқори педагогик касбий маҳоратга эга шахсларгина таъминлай оладилар.

*D. Yuldasheva, magistrant,
TDIU*

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI

Jahonda COVID-19 pandemiyasi oqibatida yuzaga kelayotgan global iqtisodiy inqiroz sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash muammosi dolzarb ahamiyat kasb etgan masalalardan biriga aylandi. Chunki oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash orqali ko'plab ijtimoiy muammolarning oldi olinib, aholining turmush farovonligi oshishi, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga erishiladi.

Mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab oziq-ovqat xavfsizligi masalasi O'zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining diqqat markazida bo'ldi. Mamlakatimizda aholining oziq-ovqat hamda qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojini to'la qondirish, oziq-ovqat bozoridagi barqarorlikni ta'minlash tizimida faoliyat yuritadigan muhim tarmoq – agrar sohada islohotlarni yanada chuqurlashtirish masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda.

2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida mamlakatda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, sifatli